

Consultatiereactie namens [VBSO](#) en [VGS](#)
Wetsvoorstel '[Wet herziening wettelijke grondslagen kerndoelen](#)'
September 2023

Kerndoelen burgerschapsonderwijs

Wettelijk anker vereist ook rechtsstatelijke waarborg

Dit voorstel voorziet in een wettelijke grondslag voor het opstellen van kerndoelen voor het burgerschapsonderwijs. Die kerndoelen worden namelijk door de regering (AMvB) vastgesteld, maar daarvoor is wel een wettelijke grondslag nodig.

Algemeen

VBSO en VGS kunnen zich vinden in de wens om ook voor burgerschapsonderwijs (en digitale geletterdheid) kerndoelen vast te stellen. Ook is de procedure waarin deze wet voorziet zorgvuldig gehouden, doordat de kerndoelen bij AMvB (niet in een ministeriële regeling) moeten worden vastgesteld en bovendien éénvijfde deel van de 1e of 2e Kamer tijdens de vaststelling kan bewerkstelligen dat de voorgestelde inhoud van bepaalde kerndoelen bij formele wetgeving (dus met parlementaire goedkeuring) moet plaatsvinden.

Koppeling met burgerschapsopdracht

Eén onderdeel van de nu voorgestelde wetwijziging is echter wat VBSO/VGS betreft onwenselijk en ook vanuit de wetgever inconsequent. Dat betreft de koppeling tussen de kerndoelen voor het burgerschapsonderwijs en de burgerschapsopdracht.

In het consultatievoorstel valt op dat de kerndoelen expliciet worden gekoppeld aan de wettelijke burgerschapsopdracht.¹ Dat lijkt logisch, maar was juist niet de bedoeling van de wetgever bij de opdracht. Uit de MvT bij de aanscherping van de burgerschapsopdracht blijkt dat de burgerschapsopdracht nadrukkelijk werd onderscheiden van (de verplichte inhoud van) het burgerschapsonderwijs:

Het onderhavige voorstel betreft de algemene opdracht aan scholen, die zich onderscheidt van de wettelijke bepalingen met betrekking tot de inhoud van het onderwijs. Het wettelijke systeem is namelijk zodanig dat de kerndoelen en eindtermen niet zijn verbonden aan de algemene opdrachten aan het onderwijs, maar aan de bepalingen omtrent de inhoud van het onderwijs. Zo zijn in bijvoorbeeld de Wet op het primair onderwijs de uitgangspunten en doelstellingen van het onderwijs, waaronder burgerschap, opgenomen in artikel 8. De inhoud van het onderwijs is daarentegen geregeld in artikel 9, en de daarop gebaseerde kerndoelen. De verwachting is dat met de hierboven genoemde herziening van het curriculum en de aanscherping van de wettelijke eisen die worden

---

¹ In artikel 9, lid 2b WPO wordt dan bepaald dat het kerndoel burgerschap een uitwerking vormt van de algemeen geformuleerde burgerschapsopdracht en dat bij AMvB regels kunnen worden gesteld over kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

gesteld aan het burgerschapsonderwijs, ook burgerschap als kennisgebied zal worden toegevoegd aan de bepalingen over de inhoud van het onderwijs. Daarmee zal dan ook de specifieke en nadere inhoud van het burgerschapsonderwijs worden uitgewerkt in kerndoelen. Naast de thans voorgestelde verduidelijkte algemene burgerschapsopdracht zal met de curriculumherziening de nadere inhoudelijke invulling van het burgerschapsonderwijs dus een stevige aparte wettelijke basis krijgen, waar nodig nader uitgewerkt in op die wettelijke basis gebaseerde kerndoelen. Het is een bewuste keuze om de uitwerking in kerndoelen en eindtermen voor burgerschap te laten plaatsvinden via de curriculumherziening en in het onderhavige voorstel los daarvan de algemene opdracht aan scholen te verduidelijken.

De wetgever wilde juist voorkomen dat de algemeen omschreven burgerschapsopdracht (vrij in te vullen door scholen) alsnog door de wetgever inhoudelijk zou worden ingevuld. Dit omdat de burgerschapsopdracht zwaarwegend is. Dat zwaarwegende karakter is nu ook concreet tot uiting gekomen in het handavingsinstrumentarium: op het niet voldoen aan de burgerschapsopdracht staan ernstiger sancties dan op het missen van een onderdeel uit de kerndoelen.

De koppeling die nu gelegd is, zal dus uit het wetsvoorstel gehaald moeten worden om als wetgever consequent te blijven en om aan het uitgangspunt vast te houden dat de burgerschapsopdracht door scholen vrij in te vullen is.

Kerndoelen alléén voor kennisinhoud

Hoe dan ook (maar te meer wanneer die koppeling toch intact zou blijven) is van cruciaal belang dat de kerndoelen burgerschap uitsluitend de kennisinhoud raken en geen morele strekking voorschrijven. De toelichting op dit wetsvoorstel wijst ook wel die kant op, maar helaas bevat de wet zelf geen expliciete waarborg op dit punt (afgezien uiteraard van artikel 23 lid 2, 5, 6 Grondwet). Dat de Memorie van Toelichting geen voldoende waarborg is, blijkt alleen uit de snelheid waarmee de wetgever nu een andere koers wil inslaan dan is 'beloofd' in de MVT bij de burgerschapsopdracht.

Het is een thema waarbij de grens tussen 'kennisinhoud' (die mag worden vastgelegd in kerndoelen) en morele visie (die mag niet worden vastgelegd in kerndoelen) vaag is en dus goed bewaakt moet worden. Dat staat ook zo in de toelichting.

Tot slot

Los van dit wetsvoorstel, van de kerndoelen, en ook van de burgerschapsopdracht zien reformatische scholen het als wezenlijk onderdeel van hun taak om kinderen te helpen vormen tot verantwoordelijke burgers binnen onze democratische rechtsstaat. Burgers die niet allereerst gericht zijn op een individueel succesvol leven, maar hun geluk én hun kompas zoeken in het Woord van God. Daarbij hoort ook het goede te zoeken voor alle mensen om ons heen.